

Výhled zaměstnanosti v zemích OECD pro rok 2011

Přehled v českém jazyce

- Výhled zaměstnanosti v zemích OECD je výroční zpráva organizace OECD informující o stavu trhu práce a zaměstnanosti v oblasti zemí OECD.
- Vydání pro rok 2011 podává přehled o podmínkách na trhu práce těsně po finanční a hospodářské krizi. Zatímco míra celkové nezaměstnanosti klesla ze svého maxima v době hospodářské recese, v mnoha zemích je doposud vysoká, zejména v případě zranitelných skupin, jako je například znevýhodněná mládež. Navzdory fiskálním tlakům je zásadně důležité zachovat odpovídající opatření proti vysoké nezaměstnanosti.
- Hospodářská recese v letech 2008 až 2009 posloužila jako tvrdý „zátěžový test“ záchrané sociální sítě v zemích OECD. Výhled zaměstnanosti odhaluje potenciálně důležité mezery v oblasti finanční podpory nezaměstnaných. Jedním z ponaučení z krize je, že dobrým krokem v době hluboké krize může být dočasné zvýšení maximální délky období poskytování podpory v nezaměstnanosti, zejména v zemích, kde se v běžných případech tyto dávky poskytují poměrně krátce a přístup dlouhodobě nezaměstnaných k dávkám „poslední záchraný“ je omezený.
- Vydání pro rok 2011 analyzuje také programy sociální ochrany v rozvíjejících se ekonomikách a možnosti navrhnout je tak, aby neoslabovaly pracovní pobídky. Hlubokové vyhodnocení pojištění nezaměstnanosti v Brazílii, převodů hotovosti v Jihoafrické republice a ochrany zdraví v Mexiku ukazují, že prodloužení sociální ochrany v rozvíjejících se ekonomikách, je-li dobře naplánováno, může také přispět ke zlepšení situace na trhu práce.
- Vydání pro rok 2011 ukazuje, že mnoho pracovníků v zemích OECD zažilo velký meziroční výkyv v příjmech. Velký pokles v příjmech jednotlivců zvyšuje riziko chudoby domácností a finančního napětí, progresivní daň z příjmu a štedrá podpora v nezaměstnanosti však napomáhají omezovat dopad nestálosti příjmů na celkovou situaci domácností. Ochrana zaměstnanosti dokáže zmírnit krátkodobý účinek makroekonomických šoků na zaměstnanost a příjmy. Přísné předpisy upravující propouštění však často způsobují dualitu na pracovním trhu a tvůrci politiky jsou pak nuceni hledat rovnováhu mezi protichůdnými účinky předpisů o propouštění.
- Ve Výhledu zaměstnanosti se ukazuje, že asi jeden za čtyř pracovníků v zemích OECD má vyšší kvalifikaci, než jakou vyžaduje práce, kterou vykonává, zatímco pouze o trochu více než jeden z pěti má kvalifikaci nižší. Tento nesoulad v kvalifikaci však nemusí nutně znamenat neshodu dovedností, jimiž pracovníci disponují, s těmi, jež jsou poptávány na trhu práce. Přesto má asi 40 % pracovníků s příliš vysokou kvalifikací pocit, že by se svými dovednostmi zvládlo náročnější pracovní úkoly. Tato a další nová empirická zjištění umožňují lépe porozumět úloze, kterou mohou vzdělávací systémy, instituce celoživotního vzdělávání a politika trhu práce sehrát při zajišťování toho, aby pracovníci získávali dovednosti, jichž je na trhu práce třeba, a aby tyto dovednosti byly sladěny s co nejhodnějšími pracovními místy.

NEDOKONČENÁ ZÁLEŽITOST: INVESTICE DO MLÁDEŽE

Je nezbytné podporovat tvorbu vyššího počtu pracovních míst, ale nutná jsou také širší opatření k řešení strukturálních problémů na trhu práce...

Podpora hospodářského růstu s vyšším počtem pracovních míst musí být hlavním nástrojem řešení dlouhodobé nezaměstnanosti. Sama o sobě však nemusí být dostatečná k nápravě dědictví ztracených příležitostí, které vzniklo v době před krizí, kdy lepší ekonomické podmínky nedokázaly trvale snížit nerovnosti v příjmech a v přístupu k dobře placeným a produktivním pracovním místům. Jak dokládá chystané pokračování zprávy OECD z roku 2008 pod názvem „Stále větší rozdíly?“, některé nerovnosti se dokonce prohloubily.

Existuje velké riziko, že někteří mladí lidé ztratí spojení s trhem práce, a toto riziko v důsledku krize ještě vzrostlo...

Většího úsilí je třeba zejména k trvalému zlepšení pozice mladých lidí na trhu práce, které recese zasáhla neúměrně tvrdě (jak dokládá 1. kapitola tohoto vydání). V prvním čtvrtletí roku 2011 dosahovala míra nezaměstnanosti mladých lidí v oblasti zemí OECD (ve věku 15 až 24 let) 17,4 % ve srovnání se 7 % u dospělých (ve věku 25 let a více).

Tyto údaje o nezaměstnanosti mladých lidí však vypovídají pouze o části obtíží, se kterými se tato skupina na pracovním trhu setkává. Na obecnější provází tu část mládeže, která není v současnosti zaměstnána ani se nevzdělává či nezaškoluje (tzv. skupina NEET), velká míra rizika marginalizace a vyloučení z pracovního trhu, a to tím více, čím déle tito mladí mimo svět práce zůstávají. Ve 4. čtvrtletí roku 2010 představovala tato skupina v 30 zemích OECD 12,6 % veškerých mladých lidí ve věku 15 až 24 let, pro něž jsou dostupná data, což představuje nárůst z 10,6 % v roce 2008. Je to celkem 22,3 milionů mladých lidí, z nichž 14,6 milionů bylo neaktivních a nestudovalo a 7,7 milionů bylo nezaměstnaných.

V kontextu pomalé obnovy pracovních míst je významná a rostoucí část mladých lidí, a to dokonce i těch, kteří by v příznivější době práci našli, vystavena riziku dlouhodobější nezaměstnanosti či nečinnosti, což by mohlo mít potenciální dlouhodobé záporné důsledky pro jejich profesní dráhu a vést k jejich stigmatizaci. Mezi tato rizika patří dlouhodobé potíže s nalezením zaměstnání a přetrvávající rozdíly ve výši mzdy ve srovnání s vrstevníky. Mladí lidé, kteří v nadcházejících letech dokončí studium, budou mít velmi pravděpodobně větší problémy nalézt práci než předchozí generace.

Otázka, jak se vypořádat s vyloučením mladých lidí z trhu práce, je důkladně zkoumána, nemá však žádná jednoduchá řešení...

Problém nízké výkonnosti pracovního trhu pro určité skupiny mládeže není novinkou a vlády se touto otázkou zabývají již řadu let. Ve skutečnosti se témata týkající se mládeže během posledních 50 let v reflexích OECD o politice zaměstnanosti vyskytují opakovaně.

Na základě těchto prací je jasné, že neexistují žádná rychlá řešení, která by všem mladým lidem zajistila na trhu práce dobrý start. Některým zemím se daří lépe než jiným, ale všechny se musejí vyrovnávat s „tvrdým jádrem“ mládeže, která je ohrožena vyloučením z trhu práce. Tvorba většího počtu pracovních míst je důležitou součástí řešení, ale nedokáže mladým lidem pomoci bez doprovodu dalších opatření. Zpráva OECD z roku 2010 pod názvem „Nadějně začátky? Zaměstnání pro mladé“, která shrnovala hlavní ponaučení z posouzení situace v 16 zemích, upozornila na řadu dobrých postupů, jak mládeži pomoci získat první záchytný bod na kariérním žebříčku.

V zásadě je třeba dvoustupňového přístupu, který by zvládl na jedné straně základní strukturální bariéry bránící lepšímu zařazení mladých na pracovní trh a na druhé straně nárůst počtu mladých lidí, kteří v důsledku krize nepracují ani nestudují.

Je třeba přijmout opatření řešící strukturální problémy...

Zprv je nutné přijmout politická opatření k a překonání dlouhodobé neschopnosti zajistit všem mladým lidem lepší start na trhu práce. Nejprve je třeba přijmout „preventivní“ opatření ke zlepšení raného vzdělávání a péče, zejména u dětí z nízkopříjmových rodin a znevýhodněného původu. Tato opatření mohou být plně účinná, pouze pokud budou trvat po celou povinnou školní docházku. To zase pomůže minimalizovat počet „odpadlíků“ od studia.

Tato opatření je třeba rozšířit o snahu zlepšit propojení mezi dovednostmi, které mladý člověk získá ve škole, a těmi, jichž je třeba na trhu práce. Jak dokládá 4. kapitola tohoto vydání, významná část mladých pracovníků má vzhledem ke svému pracovnímu vzdělání příliš vysoké, ačkoliv tento poměr s vyšším věkem klesá. Odstraňování takového nesouladu v kvalifikaci vyžaduje, aby vzdělávací systém flexibilněji reagoval na měnící se potřeby dovedností a aby se zlepšily možnosti volby ve vzdělávání, například dostupnost odborného vzdělávání a školení.

Konečně je třeba také odstraňovat bariéry, které zaměstnanosti mladých brání. V tomto ohledu se jedná zejména o vysokou segmentovanost trhů práce, jež je důsledkem příliš přísné regulace pracovních smluv na dobu neurčitou a může způsobit, že první krátkodobá zaměstnání již nefungují jako odrazový můstek ke stabilnější práci a namísto toho se z nich stává slepá ulička. Je-li minimální mzda stanovena vzhledem průměrné mzdě příliš vysoko, může demotivovat zaměstnavatele, aby najímali mladé lidi s nízkou kvalifikací a bez zkušeností. Proto některé země určily mzdové tarify pro mládež, které jsou nižší než minimální mzda.

A navzdory fiskálním tlakům je nezbytné udržovat odpovídající zdroje na nákladově efektivní opatření proti vysokému nárůstu nezaměstnanosti mladých...

Druhou oblastí, kam je třeba směřovat politická opatření, je růst nezaměstnanosti mladých, k němuž došlo v průběhu nedávné hospodářské a finanční krize. Mnoho zemí se musí vyrovnat s rostoucím tlakem na fiskální konsolidaci, a proto je důležité, aby vlády daly přednost nákladově efektivním zásahům na zlepšení výkonnosti pracovního trhu pro mládež. Politiky se tak musejí zaměřovat na nejvíce znevýhodněné skupiny, včetně dlouhodobě nezaměstnaných a těch, u nichž hrozí vysoké riziko vyloučení.

Zjistilo se, že nákladově nejefektivnější intervencí jsou v případě mladých lidí, kteří jsou připraveni pracovat, asistenční programy na vyhledávání práce. Také dočasné prodloužení záchranné sociální sítě může být životně důležité pro předcházení chudobě mezi nezaměstnanou mládeží. Jak dokládá 3. kapitola tohoto vydání, mezi mladými pracovníky je nestálost příjmů obzvláště vysoká. Některé země začaly s dotací mezd jako formou pobídky pro zaměstnavatele, aby najímali nezaměstnanou mládež s nízkou kvalifikací. Aby se však předešlo známým zátěžovým účinkům, které se v takových pobídkách skrývají (tj. nabídky zaměstnání musejí přicházet i bez takové podpory), je třeba takové pobídky přiměřeně zacílit, například na malé a střední podniky či na smlouvy týkající se získání praxe. V řadě zemí bude možná také třeba rozšířit příležitosti práce při studiu, jako je třeba získávání praxe a další duální formy vzdělávání a školení.

Intenzivnější, speciální pomoc se nakonec musí zaměřit na ty mladé lidi, u nichž je riziko sociálního vyloučení největší. Strategie, jejichž cílem je přivést mládež zpět do školních lavic, mohou být kontraproduktivní; jako mnohem účinnější se v případě vyloučené mládeže ukázaly školící programy probíhající mimo zdi tradičních škol ve spojení s pravidelným získáváním pracovních zkušeností a mentoringem dospělých.

Investice do mládeže musí být hlavním politickým cílem pro dosažení lepších dlouhodobých ekonomických a sociálních výsledků pro všechny.

Hlavním politickým cílem musejí být investice do mladých lidí a zajištění jejich lepšího vykročení do světa práce. Jinak zde hrozí vysoké riziko přetrvávání nebo nárůstu „tvrdého“ jádra mládeže, jíž nikdo nepomohl a jež má velmi špatné vyhlídky na zaměstnání a příjmy. V kontextu stárnutí populace si ekonomiky a společnosti zemí OECD jednoduše nemohou dovolit velké hospodářské a sociální náklady, které by se pojily s důsledky takové situace.

© OECD

Tento přehled není oficiálním překladem OECD. OECD-oversettelse.

Reprodukce tohoto přehledu je povolena, jsou-li uvedena autorská práva OECD a název původní publikace.

Vícejazyčné přehledy jsou překlady výtahů z publikací OECD původně publikovaných v angličtině a francouzštině.

Jsou zdarma k dispozici v internetovém knihkupectví OECD www.oecd.org/bookshop

Další informace vám poskytne Odbor pro legislativu a překlady při OECD, Ředitelství pro veřejné záležitosti a komunikaci rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Navštivte naši internetovou stránku www.oecd.org/rights

